

Promemoria

Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Infrastrukturdepartementet
2020-02-17

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	3
2	Förslag till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet	4
3	Bakgrund	7
4	Särskilda drivkrafter för investeringar i elnätet	8
5	Särskilt investeringsutrymme	9
5.1	Elnätsföretag som har särskilt investeringsutrymme	9
5.2	Beräkningen av det särskilda investeringsutrymmet	10
6	Investeringsbelopp	11
6.1	Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp	11
6.2	Beräkningen av ett investeringsbelopp	12
7	Överlåtelse av nätkoncession och ändring av koncessionsgränser	15
8	Överklagande och besluts giltighet	16
9	Ikraftträdande	17
10	Konsekvensanalys	17
11	Författningskommentar	20

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian finns ett förslag till en ny lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet som syftar till att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i nätet.

Lagen gäller nätföretag som har ett s.k. utnyttjat underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 och innebär att Energimarknadsinspektionen ska besluta att ett sådant företag har ett särskilt investeringsutrymme.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

2 Förslag till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Lagen ska tillämpas i fråga om investeringar som en nätkoncessionshavare gör under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

Ordförklaringar

2 § I denna lag avses med *redovisningsenhet* nätverksamhet som omfattas av en intäktsram.

Ord och uttryck som används i denna lag har i övrigt samma innebörd som i ellagen (1997:857).

Särskilt investeringsutrymme

3 § Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om

1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019,

2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen, och

3. ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen i fråga om underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har fått laga kraft.

4 § En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

5 § Det särskilda investeringsutrymmet för

1. tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 med avdrag för

a) nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under den tillsynsperioden, och

b) belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt det beslut som avses i 3 § 3, och

2. tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen enligt 6 §.

Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp

6 § Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt

5 kap. 22 § ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett investeringsbelopp för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte vara större än

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller

2. den del av nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden som inte finansierats genom anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen.

7 § En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska motsvara 75 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. en procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och

2. investeringar som finansierats genom anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger.

Överlåtelse av nätkoncession

8 § Om en nätkoncessionshavare överlåter en redovisningsenhet, ska

1. det särskilda investeringsutrymme som gäller för enheten fortsätta att gälla efter överlåtelsen, och

2. den nya nätkoncessionshavaren även i övrigt träda i överlåtarens ställe vid tillämpningen av denna lag.

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 efter överlåtelse eller gränsändring

9 § Nätmyndigheten ska efter en ansökan enligt 4 § besluta om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet, trots att förutsättningar inte finns enligt 3 §, om

1. redovisningsenhetens kapitalbas under tillsynsperioden 2020–2023 har ökats genom ett förvärv av en nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område, och

2. ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 har beslutats för den redovisningsenhet vars kapitalbas har minskats som en följd av förvärvet eller gränsändringen.

10 § När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § 2 fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtit eller är hänförlig till gränsändringen har ett i sammanhanget litet värde.

Bemyndigande

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur ett särskilt investeringsutrymme och ett investeringsbelopp ska beräknas.

Besluts giltighet

12 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt denna lag gäller omedelbart.

Överklagande

13 § Nätmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

3 Bakgrund

Förhandsprövning av elnätsföretagens intäkter

I 5 kap. ellagen (1997:857) finns bestämmelser om intäktsram för nätverksamhet. Bestämmelserna innebär att nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska göra en förhandsprövning av elnätsföretagens intäkter från nätverksamheten. Förhandsprövningen innebär att de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare (ett nätföretag) högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod ska rymmas inom en intäktsram. Intäkterna består främst av nätavgifter. Tillsynsperioden är normalt fyra år.

Bestämmelserna fick sin nuvarande lydelse sedan riksdagen antagit regeringens förslag i propositionen Elmarknadsfrågor (prop. 2017/18:237). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015

Med anledning av en dom som meddelats av Kammarrätten i Jönköping uppkom frågan hur de nya bestämmelserna om avvikelser från intäktsramen borde tillämpas efter tillsynsperioden 2016–2019, närmare bestämt om underskott från tillsynsperioden 2012–2015 skulle kunna föras vidare till tillsynsperioden 2020–2023.

Regeringen beslutade den 5 december 2019 propositionen Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015 (prop. 2019/20:53). I propositionen föreslås att ett nätföretag inte ska kunna tillgodoräknas flera tillsynsperioders underskott när de nya bestämmelserna i ellagen om underskott i förhållande till intäktsramen tillämpas för första gången efter utgången av tillsynsperioden 2016–2019.

Krav på investeringar i elnätet

Regeringen konstaterar emellertid i propositionen (s. 10) att förhållandena kan anses vara så speciella att det finns skäl att överväga en särskild ordning för att hantera underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015. Möjligheten borde enligt regeringen vara knuten till villkor om att intäkterna ska användas till de investeringar i elnäten som krävs för att möta växande behov när det gäller kapacitet, leveranssäkerhet och efterfrågefleksibilitet. I denna promemoria redovisas hur en sådan författningsreglering bör utformas.

4 Särskilda drivkrafter för investeringar i elnätet

Förslag: En lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska införas för att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Lagen ska tillämpas i fråga om investeringar som en nätkoncessionshavare gör under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

Skälen för förslaget: Sverige behöver ett robust elsystem, som ger svenska företag möjlighet att växa och ger elnätskunderna rimliga avgifter. Därför pågår ett ständigt arbete för att förbättra elmarknadens funktion, bl.a. genom att hantera flaskhalsar i elnätet och se till att det finns tillräckligt med lokal effekt. En ökad elektrifiering av samhället är en viktig komponent i omställningen till nettoutsläpp i transportsektorn och industrin. Investeringar i elnäten kan underlätta den ökade elektrifieringen för att nå Sveriges klimatmål. Det finns alltså i dag ett stort behov av investeringar.

För att öka investeringarna föreslås i promemorian att de nätföretag som har s.k. outnyttjade underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 ska få möjlighet att utnyttja underskotten. En förutsättning bör vara att intäkterna används till investeringar under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027. De berörda nätföretagen får på så sätt särskilda drivkrafter att förstärka och utveckla sina nät, eftersom finansieringen av investeringarna underlättas och investeringarna måste göras under en begränsad tid. Att nätföretagen får två tillsynsperioder på sig innebär dessutom att det finns incitament till större och mer komplicerade projekt, som tar tid att förbereda och genomföra, och att risken för onödiga eller onödigt dyra investeringar i elnätet minskar.

Förslaget i regeringens proposition Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015 (prop. 2019/20:53) innebär att de nätföretag som har outnyttjade underskott är de företag vars intäktsram beräknas enligt övergångsbestämmelserna till lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857) när de nya bestämmelserna om underskott i förhållande till intäktsramen tillämpas för första gången efter utgången av tillsynsperioden 2016–2019. Sådana nätföretag bör därför ges ett särskilt investeringsutrymme.

Det särskilda investeringsutrymmet ska alltså vara knutet till investeringar som görs under en begränsad tid. Förslaget har dessutom tillkommit som en speciallösning för att hantera outnyttjade underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015. Det är därför lämpligt att regleringen införs i en lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet snarare än genom ändringar i ellagen.

Som framgår ovan bör lagen gälla investeringar som görs under 2020–2027. Det är dock svårt att i förväg avgöra hur länge lagens bestämmelser kommer att behöva tillämpas med hänsyn till bl.a. att det särskilda investeringsutrymmet har betydelse för tillämpningen av 5 kap. ellagen (se särskilt avsnitt 6). Lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet bör alltså gälla tills vidare.

5 Särskilt investeringsutrymme

5.1 Elnätsföretag som har särskilt investeringsutrymme

Förslag: Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om

- intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökat med tillämpning av äldre bestämmelser om avvikelser från intäktsramen,
- nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen, och
- ett beslut i fråga om underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har fått laga kraft.

En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

Skälen för förslaget: För att ett nätföretag med ett s.k. utnyttjat underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 ska få möjlighet att utnyttja underskottet bör Energimarknadsinspektionen besluta om ett särskilt investeringsutrymme för företaget. Att ett nätföretag har ett s.k. utnyttjat underskott innebär två saker. Företagets intäktsram för tillsynsperioden 2016–2019 har för det första ökat med tillämpning av äldre bestämmelser om avvikelser från intäktsramen. För det andra har företaget inte haft möjlighet att utnyttja hela underskottet under den tillsynsperioden. Intäkterna har alltså varit mindre än intäktsramen för perioden.

Ett nätföretags samlade nätverksamhet kan omfattas av flera intäktsramar, exempelvis om företaget har både regionledningar och lokalnät. Det särskilda investeringsutrymmet är ett komplement till intäktsramen. Om nätföretaget har flera intäktsramar, bör det alltså bestämmas ett särskilt investeringsutrymme för den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram (redovisningsenhet). Dessutom bör det särskilda investeringsutrymmet bestämmas för en tillsynsperiod. Som en följd av det som anges i avsnitt 4 bör Energimarknadsinspektionen bestämma särskilda investeringsutrymmen för tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

Nätföretagen bör på ett tidigt stadium känna till hur stort det särskilda investeringsutrymmet är. När det gäller tillsynsperioden 2020–2023 bör dock frågan om hur underskott i förhållande till intäktsramen för 2016–2019 ska behandlas vara slutligt avgjord innan Energimarknadsinspektionen bestämmer det särskilda investeringsutrymmet, eftersom det inte bör finnas utrymme för parallella processer i dessa frågor.

Rätten att få ett särskilt investeringsutrymme ska omfatta alla nätföretag med ett s.k. utnyttjat underskott (avsnitt 4). Det kan emellertid finnas nätföretag som inte har något intresse av ett särskilt investeringsutrymme med hänsyn till att det saknas förutsättningar för att genomföra sådana investeringar som krävs för att utnyttja utrymmet (jfr avsnitt 6). När det gäller ett sådant nätföretag är ett beslut om särskilt investeringsutrymme förenat med onödiga administrativa kostnader för såväl företaget som Energimarknadsinspektionen. För att undvika sådana merkostnader bör Energimarknadsinspektionen besluta om särskilt investeringsutrymme endast

efter ansökan av nätföretaget. Ett ansökningskrav kan inte taget för sig antas vara förenat med några stora tillkommande kostnader.

Ett nätföretag som vill ha ett särskilt investeringsutrymme kan i normalfallet antas ansöka om detta så snart det finns förutsättningar för ett beslut. Det bör dock finnas en borte gräns för när en ansökan kan lämnas in. Det är lämpligt att en ansökan prövas endast om den ges in till Energimarknadsinspektionen före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

5.2 Beräkningen av det särskilda investeringsutrymmet

Förslag: Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 med avdrag för

- nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under den tillsynsperioden, och

- belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt bestämmelserna om underskott i förhållande till intäktsramen.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den perioden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om hur ett särskilt investeringsutrymme ska beräknas.

Skälen för förslaget

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023

Det särskilda investeringsutrymmet ska motsvara det s.k. outnyttjade underskottet i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015. Underskottet har redan, med tillämpning av äldre bestämmelser, ökat intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019. Enligt förslaget i regeringens proposition Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramor för tillsynsperioden 2012–2015 (prop. 2019/20:53) ska Energimarknadsinspektionen inte beakta den ökningen vid tillämpningen av de nya bestämmelserna om underskott i förhållande till intäktsramen. Nätföretaget kompenseras alltså inte för det outnyttjade underskottet i det sammanhanget.

Efter utgången av tillsynsperioden 2016–2019 motsvarar det outnyttjade underskottet således intäktsramen för perioden med avdrag för det som nätföretaget har tillgodoräknats antingen genom intäkter från nätverksamheten eller enligt de nya bestämmelserna om underskott i förhållande till intäktsramen. Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska därför bestämmas så att det motsvarar den differensen.

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027

Sedan intäktsramen bestämts slutligt för tillsynsperioden 2020–2023 kommer ett eventuellt kvarvarande outnyttjat underskott från tillsynsperioden

2012–2015 att motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för det investeringsbelopp som har ökat intäktsramen enligt det förslag som redovisas i avsnitt 6. Detta är alltså det särskilda investeringsutrymme som Energimarknadsinspektionen ska bestämma för tillsynsperioden 2024–2027.

Ytterligare föreskrifter

För att Energimarknadsinspektionen ska kunna beräkna ett särskilt investeringsutrymme som motsvarar det outnyttjade underskottet krävs att hänsyn tas till sådana faktorer som förändringar i prisläget. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför ha möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om hur det särskilda investeringsutrymmet ska beräknas.

6 Investeringsbelopp

6.1 Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp

Förslag: Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden öka ramen med ett investeringsbelopp för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen av intäktsramen ska inte få vara större än

- det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden, eller
- den del av nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden som inte finansierats genom anslutningsavgifter.

Skälen för förslaget: Syftet med det särskilda investeringsutrymmet är att de nätföretag som har s.k. outnyttjade underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 ska få möjlighet att utnyttja underskotten under förutsättning att intäkterna används till investeringar (avsnitt 4). Frågan är då hur nätföretaget ska tillgodoräknas investeringarna.

Utan den övergångsbestämmelse som regeringen har föreslagit i propositionen Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramor för tillsynsperioden 2012–2015 (prop. 2019/20:53) skulle ett outnyttjat underskott ”rullas över” till tillsynsperioden 2020–2023, dvs. underskottet skulle göra det möjligt för nätföretaget att ha högre intäkter under den senare tillsynsperioden.

Mot denna bakgrund är det lämpligt att ett nätföretag får tillgodoräkna sig ett särskilt investeringsbelopp, som ökar intäktsramen för den tillsynsperiod under vilken investeringarna görs. En konsekvens av detta blir att företaget kan öka sina intäkter även under den närmast följande tillsynsperioden (se 5 kap. 29 § ellagen). Ett nätföretag kommer inte att kunna

utnyttja underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 efter utgången av tillsynsperioden 2028–2031.

Energimarknadsinspektionen ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes (5 kap. 22 § första stycket ellagen). Frågan om huruvida intäktsramen ska ökas med ett investeringsbelopp bör prövas i det sammanhanget. För att det ska anses finnas skäl att ompröva intäktsramen bör det vara tillräckligt att nätföretaget ansöker om en ökning med investeringsbeloppet. När det gäller förfarandet kan regeringen meddela närmare föreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

6.2 Beräkningen av ett investeringsbelopp

Förslag: En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska motsvara 75 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

- en procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
- investeringar som finansierats genom anslutningsavgifter.

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om hur ett investeringsbelopp ska beräknas.

Skälen för förslaget

Investeringar som överstiger en procent av kapitalbasen

Nätföretagen är enligt den redan gällande lagstiftningen skyldiga att upprätthålla elnätens standard, vilket kräver kontinuerliga ny- och återinvesteringar i nätverksamheten. En utgångspunkt för promemorians förslag är att sådana grundinvesteringar inte ska finansieras genom det särskilda investeringsutrymmet. Det bör därför finnas ett gränsvärde för vilka investeringar som ska läggas till grund för beräkningen av investeringsbelopp enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Gränsvärdet bör inte sättas så högt att det finns en risk för att de önskvärda investeringarna inte kommer till stånd. Därför föreslås det att investeringar som motsvarar en procent av kapitalbasen inte ska ingå i underlaget för investeringsbeloppet enligt den nya lagen. Med kapitalbasen avses det kapital som krävs för att bedriva nätverksamheten (5 kap. 1 § andra stycket ellagen).

Anslutningsavgifter

Ett nätföretag är skyldigt att på skäliga villkor ansluta en anläggning till elnätet (3 kap. 6 och 7 §§ ellagen). Anslutningsavgiften ska i normalfallet utformas så att nätföretagets skäliga kostnader för anslutningen täcks (4 kap. 9 a § ellagen). Den som önskar ansluta sig ska stå för de direkta

merkostnader som anslutningen orsakar nätföretaget, dvs. betala den kundspecifika kostnaden för anslutningen. Kostnader som inte är kundspecifika får finansieras på annat sätt, t.ex. genom överföringsavgifterna, och på så sätt slås ut på övriga kunder.

Investeringar som görs för exempelvis anslutning av nybyggnation i elnätet finansieras alltså helt eller delvis genom avgifter som betalas av dem som ansluter anläggningar. Med hänsyn till att nätföretaget på detta sätt redan har fått betalt bör investeringar som finansieras genom anslutningsavgifter inte ingå i underlaget för investeringsbeloppet enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Investeringar som görs med eget kapital

Ett nätföretag kan välja mellan att låna kapital till investeringar och att använda eget kapital. Investeringsbeloppen bör i huvudsak svara mot investeringar som ett nätföretag finansierar genom lån.

Av nätföretagens årsredovisningar framgår att fördelningen mellan lånat kapital och eget kapital för att finansiera investeringar är ca 70 procent lånat kapital och ca 30 procent eget kapital. Fördelningen kan användas som utgångspunkt för ett gränsvärde för investeringar som ska ingå i investeringsbeloppen sedan avdrag gjorts som motsvarar en procent av kapitalbasen och investeringar som har finansierats genom anslutningsavgifter. Med hänsyn till att det är osäkert om den aktuella fördelningen kommer att vara densamma under en längre tid och att lagförslaget ska möjliggöra nya investeringar bör gränsvärdet innebära att investeringsbeloppen ska motsvara 75 procent av de aktuella investeringarna.

Investeringsbeloppen bör bestämmas på företagsnivå

Det särskilda investeringsutrymmet ska enligt lagförslaget bestämmas för en redovisningsenhet (avsnitt 5.1). Investeringsbeloppen kan dock bestämmas på annat sätt.

Att beräkna ett särskilt investeringsbelopp för en redovisningsenhet kan få oönskade konsekvenser för ett nätföretag som har flera intäktsramar. Investeringar ska ingå i investeringsbeloppen endast till den del de överstiger ett belopp som motsvarar en procent av kapitalbasen. Det skulle därför bli mindre intressant för nätföretaget att investera i en redovisningsenhet med en stor kapitalbas, oavsett vilket behov av investeringar som finns i enheten.

Tröskeln för att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet blir mindre om enprocentskravet gäller den samlade kapitalbasen för nätföretagets redovisningsenheter. Företaget behöver i så fall inte ta särskild hänsyn till hur stor kapitalbasen är i en enskild redovisningsenhet. Investeringsbeloppen bör därför beräknas samlat för företagets samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme.

Gränser för ökningen av intäktsramen

Det ligger i sakens natur att ökningen av intäktsramen för en redovisningsenhet inte ska få vara större än det särskilda investeringsutrymme som har bestämts för enheten och tillsynsperioden. Ökningen ska dessutom svara mot investeringar som har varit till nytta för de berörda nätkunderna. Den

bör alltså inte få vara större än nätföretagets investeringar i redovisningsenheten. För att det särskilda investeringsutrymmet ska skapa särskilda drivkrafter till investeringar bör det inte heller komma i fråga att tillgodoräkna nätföretaget sådana investeringar i redovisningsenheten som finansieras genom anslutningsavgifter.

Fördelning mellan redovisningsenheter

Det finns inte skäl att närmare reglera hur ett nätföretags samlade investeringsbelopp ska fördelas mellan redovisningsenheterna. Det bör i stället vara upp till nätföretaget att i ansökan till Energimarknadsinspektionen ange till vilken del investeringsbeloppen ska öka intäktsramen för en viss redovisningsenhet. Energimarknadsinspektionen bör alltså fördela investeringsbeloppen i enlighet med de grunder som nätföretaget anger i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med det som sagts närmast ovan om gränserna för ökningen av intäktsramen för en enskild redovisningsenhet.

Ytterligare föreskrifter

För att Energimarknadsinspektionen ska kunna beräkna ett investeringsbelopp måste nätföretagets investeringskostnader beräknas, vilket kan förutsätta bl.a. att utgifterna periodiseras och att hänsyn tas till förändringar i prisläget. Dessutom måste kapitalbasen värderas. Det kan finnas behov av detaljerade föreskrifter i sådana frågor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför ha möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om hur ett investeringsbelopp ska beräknas.

7 Överlåtelse av nätkoncession och ändring av koncessionsgränser

Förslag: Om en nätkoncessionshavare överlåter en redovisningsenhet, ska det särskilda investeringsutrymme som gäller för enheten fortsätta att gälla efter överlåtelsen och den nya nätkoncessionshavaren träda i överlåtarens ställe.

Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet, trots att förutsättningar inte finns enligt det förslag som redovisas i avsnitt 5.1, om

- redovisningsenhetens kapitalbas under tillsynsperioden 2020–2023 har ökat genom ett förvärv av en nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område, och

- ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 har beslutats för den redovisningsenhet vars kapitalbas har minskats som en följd av förvärvet eller gränsändringen.

När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut om fördelning av intäktsramen i samband med överlåtelse av nätkoncession eller ändring av koncessionsgränser, ska det särskilda investeringsutrymme som skulle ha gällt om överlåtelsen eller gränsändringen inte ägt rum fördelas på samma sätt som intäktsramen. Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtits eller är hänförlig till gränsändringen har ett i sammanhanget litet värde.

Skälen för förslaget

Överlåtelse av en redovisningsenhet

Det är nödvändigt att reglera hur det särskilda investeringsutrymmet ska hanteras vid en överlåtelse av nätkoncession. Eftersom det särskilda investeringsutrymmet ska ses som ett komplement till intäktsramen, bör utrymmet behandlas på samma sätt som intäktsramen vid en överlåtelse. I likhet med det som anges i 5 kap. 33 § första stycket ellagen bör alltså det särskilda investeringsutrymme som gäller för en redovisningsenhet som överlåts fortsätta att gälla efter överlåtelsen och den nya nätkoncessionshavaren träda i överlåtarens ställe.

Överlåtelse av nätkoncession som ingår i en större redovisningsenhet

En redovisningsenhet kan omfatta flera nätkoncessioner. Det är dock tillåtet att överlåta en nätkoncession separat under en tillsynsperiod. En intäktsram kommer i det läget att omfatta nätkoncessioner som tillhör olika nätföretag. Överlåtaren och den nya nätkoncessionshavaren ska i så fall fördela ramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits (5 kap. 33 § andra stycket ellagen). Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl. Fördelningen ska godkännas av Energimarknadsinspektionen eller, om ärendet avser en utlandsförbindelse, regeringen före överlåtelsen (5 kap. 34 § ellagen).

Regleringen syftar till att fördela den befintliga intäktsramen mellan överlåtaren och övertagaren. Den redan fastställda intäktsramen fortsätter att gälla fram till slutet av tillsynsperioden (prop. 2017/18:237 s. 103).

Ändring av gränserna för nätkoncession för område

Intäktsramen ska fördelas också om Energimarknadsinspektionen ändrar gränserna för en nätkoncession för område (5 kap. 36 § ellagen). Myndigheten beslutar då om fördelningen av intäktsramen.

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 efter överlåtelse eller gränsändring

För att det ska gå att hantera det särskilda investeringsutrymmet för 2020–2023, när Energimarknadsinspektionen beslutar om särskilda investeringsutrymmen för tillsynsperioden 2024–2027, är det nödvändigt att anpassa bestämmelserna i lagen till den ordning som finns för att fördela intäktsramen i samband med en överlåtelse eller gränsändring.

Ett nätföretag som har övertagit en del av en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme bör kunna ansöka om särskilt investeringsutrymme för den redovisningsenhet som har tillförts tillgångar genom en överlåtelse eller gränsändring, även om något särskilt investeringsutrymme inte har beslutats för redovisningsenheten tidigare.

För redovisningsenheter som berörs av en överlåtelse eller gränsändring, som har föranlett en fördelning av intäktsramen, bör gälla att det särskilda investeringsutrymme som Energimarknadsinspektionen beslutar för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara redovisningsenhetens andel av det belopp som beräknas för tillsynsperioden enligt det förslag som redovisas i avsnitt 5.2. Beloppet bör fördelas på samma sätt som intäktsramen har fördelats.

Fördelning bör inte alltid ske

Det är möjligt att den del av kapitalbasen som omfattas av en överlåtelse eller en gränsändring är så liten att den inte får någon nämnvärd betydelse för de berörda nätföretagens kostnader eller nätkundernas avgifter. Att Energimarknadsinspektionen i en sådan situation ska pröva en fördelning av det särskilda investeringsutrymmet är förenat med merkostnader för myndigheten och nätföretagen utan någon motsvarande nytta för företagen eller kunderna. Någon fördelning bör alltså inte ske, om den del av kapitalbasen som har överlåtits eller är hänförlig till gränsändringen har ett i sammanhanget litet värde.

8 Överklagande och besluts giltighet

Förslag: Ett beslut av nätmyndigheten ska gälla omedelbart.

Nätmyndighetens beslut ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för förslaget

Ett beslut ska gälla trots att det överklagats

Ett beslut som Energimarknadsinspektionen meddelat i fråga om intäktsramens storlek enligt bestämmelser i 5 kap. ellagen gäller omedelbart (5 kap. 32 § ellagen). Detta bör gälla även för Energimarknadsinspektionens beslut i frågor om särskilt investeringsutrymme och ökning av intäktsramen med investeringsbelopp enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

Beslut enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet bör överklagas i samma ordning som andra beslut i frågor om intäktsramar. Energimarknadsinspektionens beslut bör alltså få överklagas till allmän förvaltningsdomstol, och det bör krävas prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

9 Ikraftträdande

Förslag: Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Skälen för förslaget: Lagförslaget innebär att Energimarknadsinspektionen ska bestämma ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023. Inspektionen bör få möjlighet att fatta sådana beslut så snart som möjligt. Lagen bör därför träda i kraft den 1 januari 2021.

10 Konsekvensanalys

Bedömning: Lagförslaget föranleder inte något utökat resursbehov för förvaltningsmyndigheter eller domstolar.

Nätföretagen kommer att kunna ta ut som högst cirka 28 miljarder kronor mer i 2014 års penningvärde från nätkunderna för att finansiera investeringar i elnätet.

För nätkunderna innebär det särskilda investeringsutrymmet att som högst cirka 28 miljarder kronor kan komma att tas ut under en tolvårsperiod genom elnätsavgifter. De investeringar till vilka pengarna måste användas kommer dock att vara till nytta för kunderna.

Skälen för bedömningen

Lagförslagets syfte och berörda aktörer

Förslaget syftar till att dels göra det möjligt för elnätsföretag med s.k. outnyttjade underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 att utnyttja underskotten, dels skapa ytterligare drivkrafter för investeringar i elnäten. De outnyttjade underskotten uppgår som högst till

cirka 28 miljarder kronor i 2014 års penningvärde. De är ojämnt fördelade mellan de cirka 170 nätföretagen.

Förslaget får konsekvenser för nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen), de allmänna förvaltningsdomstolarna, nätföretagen och nätkunderna.

Konsekvenser för förvaltningsmyndigheter

Energimarknadsinspektionen kommer enligt förslaget att behöva fatta beslut om särskilda investeringsutrymmen vid två tidpunkter. Den information som krävs för att fatta besluten finns redan hos myndigheten eller kommer att ges in till den inom ramen för den rapportering som nätföretagen är skyldiga att göra enligt gällande bestämmelser. Den tillkommande arbetsbördan för myndigheten måste antas bli liten.

Uppgiften att beräkna ett investeringsbelopp som ökar intäktsramen efter utgången av tillsynsperioden 2020–2023 och 2024–2027 kräver en något större arbetsinsats, som dock kan antas bli begränsad med hänsyn till att uppgiften fullgörs i anslutning till den omprövning som sker efter tillsynsperioden.

Sammantaget bedöms uppgifterna inte föranleda något utökad resursbehov för Energimarknadsinspektionen.

Konsekvenser för domstolar

Energimarknadsinspektionens beslut enligt lagen kommer att kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Med hänsyn till bestämmelsernas utformning är det osannolikt att nätföretagen kommer att se någon anledning att överklaga i ett stort antal fall, men det går inte att utesluta att en del beslut kommer att överklagas. Ingenting talar emellertid för att antalet mål eller målens omfattning kommer att kräva ett utökad resursbehov för domstolarna.

Konsekvenser för elnätsföretagen

I och med att de outnyttjade underskotten är mycket ojämnt fördelade mellan de cirka 170 nätföretagen kommer företagen att påverkas olika. Nätföretag som har stora outnyttjade underskott jämfört med de intäktsramar som Energimarknadsinspektionen har beslutat för tillsynsperioden 2020–2023 kommer att få möjlighet till en inte obetydlig ökning av ramen och incitament att investera mer än ett företag som inte har något stort outnyttjat underskott från tillsynsperioden 2012–2015. På sammanräknad nivå går det dock att konstatera att 28 miljarder kronor utgjorde cirka 15 procent av intäktsramarna för tillsynsperioden 2012–2015 och några procentenheter mer för tillsynsperioden 2020–2023. Nätföretagen kommer alltså att, totalt sett, kunna ta ut som högst cirka 28 miljarder kronor mer i 2014 års penningvärde från nätkunderna för att täcka finansieringen av investeringar i elnätet än om de enbart haft sina ordinarie intäktsramar att förhålla sig till. Samtidigt ska ett nätföretag stå för 25 procent av investeringskostnaden för att kunna ta del av det särskilda investeringsutrymmet.

Konsekvenser för elnätskunderna

Förslaget kommer att leda till ökade investeringar i nya elnät, vilket kommer att gynna elnätskunderna genom att det blir mer kapacitet i elnäten och bättre elnät. För nätkunderna som kollektiv kommer, allt annat lika, förslaget att innebära att elnätsföretagen kan debitera kunderna högst cirka 28 miljarder kronor under en tolvårsperiod (tre tillsynsperioder).

Det särskilda investeringsutrymmet är en tillfällig utökning av intäktsramarna, och intäktsregleringen ska som huvudregel ge tillräckliga incitament för investeringar i elnät. Det finns därför en viss risk att de ytterligare drivkrafter som det särskilda investeringsutrymmet ger leder till onyttiga eller i vart fall till onödigt kostsamma investeringar. Inom ramen för nätkoncessionsprövningen enligt ellagen ska emellertid Energimarknadsinspektionen enbart ge nätkoncession till anläggningar som är samhällsekonomiskt lönsamma. Därutöver kan myndigheten inom ramen för sin tillsyn undersöka om nätföretagen i den del av verksamheten som inte kräver koncessionsprövningar gör de investeringar som har störst nytta för elnätet och därmed kunderna i förhållande till investeringskostnaden. Riskerna för onyttiga eller onödigt dyra investeringar som drabbar elnätskundkollektivet bör därför sammantaget vara begränsade.

11 Författningskommentar

Förslaget till lag om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet.

Lagen ska tillämpas i fråga om investeringar som en nätkoncessionshavare gör under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027.

I paragrafen anges lagens syfte och tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 4.

Ett nätföretag ansvarar redan enligt de bestämmelser som finns i ellagen (1997:857) för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät (3 kap. 1 § ellagen). Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el. En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en bestämd intäktsram som inte ska vara större än vad som behövs för att täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt, täcka avskrivningar och ge en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar (5 kap. 1 § första stycket ellagen).

Som framgår av *första stycket* är syftet med lagen alltså att skapa incitament för investeringar utöver dem som redan följer av ellagen.

I *andra stycket* begränsas lagens tillämpning till att avse investeringar som nätföretagen gör under två tillsynsperioder efter utgången av 2019.

Ordförklaringar

2 § I denna lag avses med *redovisningsenhet* nätverksamhet som omfattas av en intäktsram.

Ord och uttryck som används i denna lag har i övrigt samma innebörd som i ellagen (1997:857).

I *första stycket* definieras termen redovisningsenhet. I lagen avses med det ordet den del av ett nätföretags nätverksamhet som omfattas av en intäktsram. Ett företags samlade nätverksamhet omfattas av flera intäktsramar exempelvis om företaget har både regionnät och lokalnät.

Av *andra stycket* framgår att ellagens terminologi används i lagen.

Särskilt investeringsutrymme

3 § Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om

1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökat med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019,

2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen, och

3. ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen i fråga om underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har fått laga kraft.

I paragrafen anges de grundläggande kraven för att ett nätföretag ska få ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Nätföretaget får efter ansökan ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 respektive 2024–2027 genom beslut av nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen). Beslutet avser en redovisningsenhet.

Av *första punkten* framgår att nätföretagets intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2012–2015 ska ha understigit intäktsramen för den perioden. Det belopp med vilket intäkterna understigit ramen har då ökat intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 (5 kap. 20 § ellagen i dess lydelse före den 1 januari 2019). Det krävs vidare att nätföretagets intäkter understigit intäktsramen även för den senare tillsynsperioden. Detta framgår av *andra punkten*. Nätföretaget har alltså inte fullt ut utnyttjat intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015.

Av *tredje punkten* framgår att Energimarknadsinspektionen ska meddela beslutet om särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 först när ett beslut om underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har fått laga kraft.

Efter en överlåtelse av nätkoncession eller ändring av gränserna för en nätkoncession för område kan Energimarknadsinspektionen enligt 9 § i vissa fall besluta om särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 trots att förutsättningar inte finns enligt den förevarande paragrafen.

4 § En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

I paragrafen anges vilka tidsfrister som gäller för en ansökan om särskilt investeringsutrymme. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Att ansökan ska ges in före tillsynsperiodens slut innebär att den måste komma in till Energimarknadsinspektionen före utgången av december 2023 när det gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 och före utgången av december 2027 när det gäller tillsynsperioden 2024–2027.

5 § Det särskilda investeringsutrymmet för

1. tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 med avdrag för

a) nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under den tillsynsperioden, och

b) belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt det beslut som avses i 3 § 3, och

2. tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen enligt 6 §.

I paragrafen regleras hur det särskilda investeringsutrymmet ska beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Utgångspunkten är att det särskilda investeringsutrymmet motsvarar den del av intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015 som nätföretaget inte har utnyttjat. För tillsynsperioden 2020–2023 motsvarar detta intäktsramen för den föregående tillsynsperioden med de avdrag som anges i *första punkten*. Enligt *första punkten a* dras de intäkter av som omfattas av intäktsramen för tillsynsperioden.

Nätföretaget kan vidare under tillsynsperioden 2020–2023 från nätverkssamheten få uppbära ett belopp som motsvarar ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut av Energimarknadsinspektionen (5 kap. 29 § ellagen). Av *första punkten b* följer att även det beloppet ska dras av när det särskilda investeringsutrymmet beräknas. En konsekvens av punkten b är att ett nätföretag kan få ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 endast om intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 vid tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen har beräknats enligt punkten 6 i övergångsbestämmelserna till lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857). För ett nätföretag som inte omfattas av övergångsbestämmelsen skulle differensen mellan intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 och summan av de belopp som anges i punkterna a och b vara noll kronor.

Som framgår av *andra punkten* ska det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 motsvara det särskilda investeringsutrymme för den föregående tillsynsperioden med avdrag för ett investeringsbelopp som redan tillgodoräknats nätföretaget. Om avdraget är lika stort som det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 kommer investeringsutrymmet enligt *andra punkten* att bestämmas till noll kronor.

I 10 § regleras storleken på ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 i vissa fall efter överlåtelse av nätkoncession eller ändring av gränserna för en nätkoncession för område.

Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp

6 § Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. 22 § ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett investeringsbelopp för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte vara större än

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller
2. den del av nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden som inte finansierats genom anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen.

I paragrafen regleras hur ett nätföretag får möjlighet att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Energimarknadsinspektionen ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes (5 kap. 22 § första stycket ellagen). Enligt förarbetena är det enbart i rena undantagsfall som det inte finns skäl att ompröva en intäktsram efter tillsynsperioden (prop. 2017/18:237 s. 54). En konsekvens av paragrafen är dessutom att det alltid finns skäl att ompröva intäktsramen om

det finns ett särskilt investeringsutrymme och nätföretaget ansöker om att ramen ska ökas.

Enligt *första stycket* ska Energimarknadsinspektionen vid omprövningen öka intäktsramen med ett investeringsbelopp. I 7 § anges hur ett investeringsbelopp beräknas.

Andra stycket begränsar möjligheten att utnyttja investeringsbeloppet för att öka intäktsramen för en redovisningsenhet. Av bestämmelsen framgår att ökningen får överstiga varken det särskilda investeringsutrymmet för redovisningsenheten eller nätföretagets investeringar i enheten med avdrag för de investeringar som finansierats genom anslutningsavgifter.

7 § En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska motsvara 75 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. en procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
2. investeringar som finansierats genom anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger.

I paragrafen regleras beräkningen av investeringsbelopp. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Nätföretagets samlade investeringsbelopp beräknas med utgångspunkt i företagets investeringar i nätverksamheten på det sätt som anges i *första stycket*. De samlade beloppen ska beräknas med utgångspunkt i nätföretagets investeringar på företagsnivå i sådan nätverksamhet som har ett särskilt investeringsutrymme. En fördelning ska sedan göras på så sätt att enskilda investeringsbelopp tillskrivs nätföretagets olika redovisningsenheter (se nedan).

Som framgår av *första punkten* görs först ett avdrag som motsvarar en procent av kapitalbasen, dvs. det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (5 kap. 1 § andra stycket ellagen). Om nätföretaget har flera redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, ska beräkningen avse den samlade kapitalbasen för redovisningsenheterna.

Även investeringar som finansieras genom anslutningsavgifter ska först dras av. Detta framgår av *andra punkten*.

Om det finns flera redovisningsenheter, är det nätföretaget som i en ansökan enligt 6 § anger hur investeringsbeloppen ska fördelas mellan redovisningsenheterna. Detta framgår av *andra stycket*. För ett nätföretag ligger det nära till hands att ange det belopp som ska öka intäktsramen för en redovisningsenhet. Det finns dock inte något hinder för att företaget i stället anger en fördelning i procent eller på annat sätt anger grunderna för fördelningen.

Det kan vara nödvändigt för Energimarknadsinspektionen att avvika från de belopp, procentsatser eller andra grunder som nätföretaget anger för att fördelningen ska vara förenlig med 6 § andra stycket.

Överlåtelse av nätkoncession

8 § Om en nätkoncessionshavare överlåter en redovisningsenhet, ska

1. det särskilda investeringsutrymme som gäller för enheten fortsätta att gälla efter överlåtelsen, och
2. den nya nätkoncessionshavaren även i övrigt träda i överlåtarens ställe vid tillämpningen av denna lag.

I paragrafen regleras vilka konsekvenser det får för det särskilda investeringsutrymme om en redovisningsenhet överläts under tillsynsperioden. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Det särskilda investeringsutrymme som Energimarknadsinspektionen har beslutat fortsätter att gälla för den som har övertagit redovisningsenheten. Den nya nätkoncessionshavaren träder även i övrigt i överlåtarens ställe, vilket bl.a. betyder att de investeringar som gjorts av överlåtaren i redovisningsenheten tillgodoräknas förvärvaren.

Särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 efter överlåtelse eller gränsändring

9 § Nätmyndigheten ska efter en ansökan enligt 4 § besluta om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet, trots att förutsättningar inte finns enligt 3 §, om

1. redovisningsenhetens kapitalbas under tillsynsperioden 2020–2023 har ökat genom ett förvärv av en nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område, och
2. ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023 har beslutats för den redovisningsenhet vars kapitalbas har minskats som en följd av förvärvet eller gränsändringen.

I paragrafen finns bestämmelser om särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet vars kapitalbas har ökat genom ett förvärv av nätkoncession eller en ändring av gränserna för en nätkoncession för område. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Det särskilda investeringsutrymme som Energimarknadsinspektionen beslutat fortsätter att gälla för tillsynsperioden 2020–2023, liksom den intäktsram som beslutats för perioden, även om en nätkoncession som ingår i redovisningsenheten överläts eller koncessionsgränser ändras. Intäktsramen ökas med tillämpning av 6 §. För tillsynsperioden 2024–2027 ska emellertid ett särskilt investeringsutrymme beslutas för varje redovisningsenhet, som berörs av överlåtelsen eller gränsändringen, om nätföretaget ansöker om detta. Paragrafen innebär att ett särskilt investeringsutrymme kan beslutas för en redovisningsenhet som inte haft ett sådant före överlåtelsen eller gränsändringen.

I fråga om tiden för ansökan gäller 4 §.

10 § När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymme enligt 5 § 2 fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överläts eller är hänförlig till gränsändringen har ett i sammanhanget litet värde.

I paragrafen regleras hur det särskilda investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 ska beräknas om redovisningsenheten berörs av en

fördelning av intäktsramen efter en överlåtelse av nätkoncession eller ändring av gränserna för en nätkoncession för område. Övervägandena finns i avsnitt 7.

För att kunna besluta om särskilt investeringsutrymme i enlighet med *första stycket* måste Energimarknadsinspektionen beräkna ett belopp som svarar mot det samlade särskilda investeringsutrymmet för de berörda redovisningsenheterna. Beloppet ska beräknas på det sätt som anges i 5 § andra punkten. Det investeringsutrymme som beslutas för en redovisningsenhet ska motsvara enhetens andel av beloppet vid en fördelning efter samma grunder som har använts för att fördela intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023.

Som framgår av *andra stycket* finns det fall när någon fördelning inte ska göras trots överlåtelsen eller gränsändringen. När överlåtelsen bara omfattar en enskilda anläggning, exempelvis en regionledning som ingår i ett stort regionnät, kan det vara uppenbart att den har ett i sammanhanget litet värde, liksom när en gränsändring endast berör en ledning i ett stort lokalnät. I andra fall kan en utgångspunkt för bedömningen vara i vilken utsträckning ändringen av kapitalbasen påverkar intäktsramens framtida storlek.

Bemyndigande

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om hur ett särskilt investeringsutrymme och ett investeringsbelopp ska beräknas.

I paragrafen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur det särskilda investeringsutrymmet och investeringsbelopp ska beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 5.2 och 6.2.

Sådana föreskrifter som avses i paragrafen kan avse exempelvis hur intäktsramar, intäkter och investeringskostnader ska räknas om med hänsyn till förändringar i prisläget och hur kapitalbasen ska värderas vid tillämpningen av 7 §.

Besluts giltighet

12 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt denna lag gäller omedelbart.

I paragrafen finns en bestämmelse om att ett beslut av Energimarknadsinspektionen ska gälla trots att det inte har fått laga kraft. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Överklagande

13 § Nätmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.